

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף לט

(בעמוד הקודם)

א"ל רבינא מפרזקיא לרב אשי: והרי התנא שזיר פעם נוספת של מלקות - על אכילת 'בין הביניים' = ענבים קטנות בין ענבים גדולות שהאוכל אותם לוקה (הגמרא לעיל לד: לומדת מ'ועד זג' לבין הביניים). קושיא לרבא שאם כן עולה שוב השאלה מאי שזיר דהאי שזיר?

תירוץ: **אלא אמר רב פפא:** באמת לא היה כתוב בברייתא את המספר חמש, אלא רק 'לוקה' סתם. ולכן לדעת אביי לוקה מספר מלקות כשיטתו, ולרבא לוקה כשיטתו. וממילא התנא לא שזיר כלום.

קושיא: והא **אותביה חמש וכו':** הרי כל הקושיא שהקשה רב פפא לאביי מהברייתא היתה בגלל שכתוב בה חמש מלקות, ולדעת אביי צריך ללקות שש?

תירוץ: **אמר רב פפא אנא סברי וכו':** אני שיניתי והוספתי בדברי המשנה את המספר חמש (מלקות), כי לא ידעתי האם אביי קיבל מרבתי שאין לוקים על לאו שבכללות, או שאמר זאת מעצמו. ולכן עשיתי לו מבחן בכך שהצגתי לפניו את הברייתא כאומרת שיש חמש מלקות, ואז אם היה חוזר בו הייתי יודע שהוא לא קיבל זאת מרבתי, וכשראיתי שאינו חוזר בו אני נוכח לדעת שהוא כן קיבל מרבתי.

*

למדנו במשנה מחלוקת רבי יהודה ורבי יוסי מהם חרצנים ומהם זגים: **לדעת רבי יהודה** חרצנים קליפות, זגים גרעינים **לדעת רבי יוסי** חרצנים גרעינים, זגים קליפות.

כמאן מתרגמיני: תרגום אונקלוס מתרגם את הפסוק 'מחרצנים ועד זג' מפורצנין (גרעינים) ועד עיצורין (קליפות). וזה מתאים לדעת רבי יוסי.

(המשך בדף הבא ↓)

משנה: סתם נזירות: המקבל על עצמו נזירות בסתם בלא להזכיר את מספר הימים – נעשה נזיר שלושים יום.

גילח או שגילחו ליסטים: נזיר שנזר נזירות סתם של שלושים יום, וביום מלאות נזירותו (קודם שיבוא לבית המקדש להביא את קרבנותיו) גילח את שערותיו או שגילחוהו אחרים – הוא צריך למנות עוד שלושים יום בשביל לגלח את שער, כי 'תגלחת של נזירות' היא בשיער שגדל במשך שלושים יום (כמו סתם נזירות), ומכיון שגילח את שערו לפני הזמן הוא צריך להמתין עד שהוא יגדל כראוי.

(אמנם אם הוא גילח קודם ליום מלאת - עליו למנות שלושים יום מיום הגילוח, והימים שנשארו לנזירותו עולים לו לחלק מהשלושים יום הנוספים. ולכן אם נזר נזירות של שישים יום וגילח לאחר שלושים - אינו צריך להוסיף כלום כי ממילא נשארו לו שלושים יום לנזירות).

נזיר שגילח בין בזוג: זוג = מספריים, או שסיפסף = תלש שעה. ומדובר שגזר או תלש את השערה מהשורש ועובר על 'תער לא יעבור על ראשו', כי הגמרא לומדת מפסוק זה שחייב על כל הסרת שיער שהיא 'כעין תער' כלומר מהשורש.

נמרא: איבעיא להו: האם השיער גדל ומתרבה מעיקרו (משורשו) דהיינו שהוא יוצא מהקרקפת, או שהוא גדל מראשו (מלמעלה) דהיינו השיער עצמו מתארך אבל החלק הצמוד לראש נשאר כל הזמן כמות שהיה?

והנפקא מינה: נזיר שגילחוהו ליסטים אבל השאירו לו שערות קטנות באורך כזה שיכול לכופף את ראש השערה לעיקרה - שזהו שיעור חשוב לגלח עליו.

אם אנו אומרים שהשיער מתרבה מראשו נמצא שכשגילחו אותו הליסטים והשאירו לו את השערות באורך לכוף ראשן לעיקרן - יכול לגלח על השערות הללו, משום שיש כאן שערות שצמחו בתחילת הנזירות והוקדשו לנזירות (הן הוקדשו במשך שלושים יום, ואף שגזר את הריבוי שלהם שהמשיך לצמוח במשך השלושים, אך על כל פנים יש כאן שערות שיש להם 'שיעור חשוב' מינימאלי לגלח עליו [כמו שיובא להלן שבמשך שבעה ימים צומח שיער בשיעור של לכוף ראשו לעיקרו] שהוקדשו שלושים יום). אבל אם אנו אומרים שהשיער מתרבה מעיקרו לא נשאר לו שיער שהוקדש מתחילת קבלת נזירותו, ולכן אינו יכול לגלח עליו עד שימתין שלושים יום.

ת"ש מהא אינבא חיה: כינה חיה נמצאת תמיד בעיקרי השערות. ואילו היו השערות מתרבות מעיקרן מדוע במשך הזמן לא עולה הכינה כלפי מעלה עם צמיחת השערות? אלא בהכרח שהשערות מתרבות מראשן ולכן הכינה נשארת תמיד במקומה למטה.

דחייה: לעולם **מלתחת רבי:** יתכן שהשיער מתרבה מעיקרו, והסיבה שהכינה נמצאת תמיד למטה היא משום שבאשר השיער עולה היא הולכת ויורדת בחזרה למטה קרוב לזיעת הראש ששם מקום חיותה (רא"ש).

ת"ש אינבא מתה: כינה מתה נמצאת תמיד בראש השערות. ואילו היו השערות מתרבות מראשן היא היתה אמורה להישאר בעיקרי השערות במקום שבו היתה בחיים, אלא בהכרח שהם מתרבות מעיקרן ולכן אמנם כאשר היא מתה היא היתה בתחתית השערות אך לאחר שהן צמחו היא עלתה איתם למעלה.

דחייה: **התם נמי:** גם כאן מכיון שהיא מתה אין לה כח להיתפס על השיער והיא מחליקה לראש השערות.

ת"ש מבלורית של כושים: המגלחים את שערם לעבודה זרה ומשאירים שיער שקולעים אותו לצמה צמודה לראש ובסוף מניחים גומיה. לאחר זמן הצמה מתרופפת סמוך לקרקפת, וזו ראייה שהשיער צומח מעיקרו, כי אחרת היתה הצמה אמורה להישאר צמודה לראש.

דחייה: **התם נמי:** בגלל שהכושי שוכב על הצמה היא מתרופפת.

ת"ש מסקרתא: כשעושים מעשר בהמה מניחים את השבט על הבהמה העשירית וצובעים אותה בצבע אדום, הצמר מתקשה, ולאחר זמן כשצומח הצמר - מתחת לצמר הצבוע ישנו צמר רפוי. בהכרח שהצמר צומח מעיקרו. ודבר זה שנוי במסכת בכורות (= ותניא).

ותו כד צבעי סביא דקניהון: ועוד, כאשר צובעים אנשים מבוגרים את זקנם הלבן בצבע שחור, כששיער הזקן גדל רואים בתחתיתו צבע לבן. מוכח שהשיער מתרבה מעיקרו.

ואלא הא דתניא נזיר שגלחוהו ליסטים: אם כן מדוע נזיר שגלחוהו ליסטים והשאירו לו שערות כדי לכופ ראשן לעיקרן לא צריך למנות שלושים יום, והרי השיער הזה לא היה בשעת קבלת הנזירות אלא הוא שיער חדש?

כגון שגילוחו לאחר מלאות: מדובר שגילווחו אותו ביום השלושים לנזירותו, והמשנה היא כדעת רבי אליעזר הסובר שנזיר שנטמא ביום מלאות נזירותו אינו סותר את כולה אלא רק ממתין שבעה ימים עד שיטהר. וכן גם לגבי גילוח - אם גילח את כל שערותיו ממתין שבעה ימים.

הגמרא עוצרת ומבררת את טעמו של רבי אליעזר: מאי טעמיה וכו': לומדים תגלחת של טהרה = שגילח שערותיו ביום מלאות נזירותו – מתגלחת טומאה = שנטמא ועליו לגלח את שערותיו. דהיינו כמו שהנטמא ממתין שבעה ומגלח - כך טהור שגילח ביום מלאות ממתין שבעה ומגלח.

וקים להו לרבנן: רבנן יודעים שבמשך שבעה ימים צומחות שערות בשיעור של לכוף ראשן לעיקרו. ממילא אם גילוחו אותו ביום מלאות והשאירו לו את השערות בשיעור של לכוף ראשן לעיקרו - אין צריך להמתין כלל, משום שכל הצורך להמתין שבעה ימים הוא בכדי שיצמחו לו השערות בשיעור המינימלי שבביל לגלח אותם, וכאן הרי נשארו לו בשיעור הזה.

*

למדנו במשנתנו - נזיר שגילח בין בתער בין בזוג או שסיפספך כל שהוא, חייב:

ת"ר: נאמר לגבי נזיר "כָּל יְמֵי נְדָר נְדָרוֹ תֵּעָר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ", ומכאן שנזיר שגילח בתער לוקה. ומנין שאסור לו לתלוש שיער ביד, או למרוט שיערו ע"י סם, או לעקור את השיער בידו? לכך נאמר "קִדְּשׁ יְהִי גְדֹל פְּרַע שְׂעַר רֵאשׁוֹ", כלומר שאם עשה כן עבר על מצוות עשה שציווה הפסוק שעליו לגדל שיער ולא להעבירו. זו דעת ר' יאשיהו.

ר' יונתן אומר - כיון שנאמר "תֵּעָר" הרי שעובר רק כשגילח ע"י תער, אבל אם העביר שיער שלא ע"י תער פטור.

קושיא על ר' יונתן: והרי נאמר "קִדְּשׁ יְהִי גְדֹל פְּרַע שְׂעַר רֵאשׁוֹ", וא"כ כשהעביר שיערו שלא ע"י תער עליו לעבור על עשה (ככ"ל)?

תירוץ: הפסוק בא ללמדנו כשמגלח בתער עובר גם על עשה בנוסף על הלא תעשה שעובר (= "כָּל יְמֵי נְדָר נְדָרוֹ תֵּעָר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ").

תניא אידך: הגמ' מביאה ברייתא אחרת בנושא זה.

תער וכו': נאמר לגבי נזיר "כָּל יְמֵי נְדָר נְזִירוֹ תִּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ", ומכאן שנזיר שגילח בתער לוקה. ומנין שלוקה גם אם תלש שיער ביד, או מרט שיערו ע"י סם, או עקר את השיער בידו? לכך נאמר "כָּל יְמֵי נְדָר נְזִירוֹ תִּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ", ללמדנו שבכל דרך שהעביר את שיערו כעין תער (= דווקא כעין תער שעוקר את השיער מעיקרו) עבר על הלא תעשה הזה.

ומאחר שסופינו לרבנות כל דבר וכו': אם אנו מרבים מהמילים "לא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ" שכל דבר אסור, א"כ מדוע נאמר "תִּעַר", שהתורה תכתוב רק "לא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ"? תשובה: אם לא היה כתוב "תִּעַר" לא היינו יודעים שאת התגלחת האחרונה (= כשמסיים נזירותו) עליו לגלח בתער דווקא, ומכיוון שנאמר כאן "תִּעַר" שהוא מיותר אנו לומדים שהתגלחת האחרונה צריכה להיות בתער.